

בתלמוד הבבלי ארץ ישראל נקראת 'מערבא'. ההסבר הפשוט לכינוי נעוץ במיקומה של הארץ ביחס לבבל, מקום מושבם של עורכי התלמוד הבבלי. אולם ר' חיים פלאגי מוצא בכינוי זה גם הסבר לתופעה היסטורית מופלאה אך לא מספיק ידועה - העלייה המוגברת מארצות המערב (כינויין של ארצות צפון אפריקה) והשתוקקות יהודי ארצות אלו לארץ ישראל במשך כל השנים. דומה שהפרי השלם של אהבת בני המערב לארץ ישראל נתגלם בדמותו של ר' דוד בן שמעון, המכונה 'צוף דב"ש' או רדב"ש. הקשר של רדב"ש לארץ ישראל בא לידי ביטוי הן במסירותו לתורתה והן במסירותו לבניינה, הגשמי והרוחני גם יחד.

"לנשק את השכינה בא"י"

ר' דוד נולד בשנת תקפ"ו (1826) בעיר רבאט שבמרוקו למשפחה של מגורשי ספרד מזרע בית דוד, שרבים מבניה שימשו ברבנות במרוקו, בירושלים, בצפת, במצרים ואפילו בבוכרה. כבר בצעירותו, כשלמד בעירו רבאט אצל רבו ר' סעדיה מאראגי, מינה אותו הרב למורה מסייע לחבריו, ובהמשך אף מסר בידו כיתת תלמידים מובהרים כדי שילמד איתם תורה בדרך העיון הישר.

שמע תורתו של ר' דוד החל לצאת, וכבר בצעירותו באו רבים ללמוד ממנו תורה. עד גיל עשרים ושמונה, הזמן בו עלה לארץ, הספיק להעמיד תלמידים רבים, שחלקם אף שימשו בהמשך כרבנים בקהילות מרוקו. לאחר נישואיו עם רעייתו הרבנית רחל, הוא נודע גם במעשי החסד הרבים שלו ובמאמציו להשכנת שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. למרות שברבאט לא נשא תואר רשמי, הוא עסק בכל ענייני הקהילה, ובגלל שראשי הקהילה ופרנסיה הכירו את גדלותו בתורה וביראה גילו הצעיר לא עמד לו למכשול.

כיסופיו לארץ ישראל היו לשם דבר, וכשהיה בן עשרים ושמונה חש כי הגיע הזמן לעלות לארץ. גם הפצרותיהם של תלמידיו הרבים שיישאר עימם לא הניאו אותו מכוונתו, ובשנת תרי"ד (1854) עזב את מרוקו יחד עם בני משפחתו ועם חלק מתלמידיו. לאחר טלטולים רבים דרך אלג'יר ומצרים, זכה לדרוך על אדמת הקודש. כשהגיע לארץ התפלש בעפרה, כדברי הרמב"ם בהלכותיו. בספרו 'שער החצר' הוא הסביר זאת: "כיוון שארץ ישראל היא מושב השכינה, היא בעצמה קודש קודשים, כתיק של ספר תורה שהוא מקודש, ונמצא נשיקת אבני ארץ ישראל כאילו מנשק את השכינה השוכן בה".

אהבתו לארץ ישראל לא נרגעה גם כשהגיע לירושלים. בנו ר' רפאל אהרון מספר כי מרוב אהבתו לארץ "אשר היתה בוערת בליבו לב קדוש ומילאה את חדריו ומשכניו", הוא המשיך לעסוק בכל מקצועות התורה כמקודם, אלא שכעת התרכז רק בדברים הנוגעים לארץ ישראל - בין אם מדובר בדרשות ובאגדה ובין אם בהלכה - "הכל מוקדש לארץ ישראל".

ולא רק ענייני ארץ ישראל, אלא גם מנהגי ארץ ישראל היו מקודשים בעיניו. בנו ר' מסעוד בן שמעון תהה בספרו 'שם חדש' העוסק בדרך כתיבת שמות האנשים והנשים בגט, כיצד אביו, שידע היטב ערבית, החליט לכתוב את השם יחיא בגט 'יחיה'. הוא הסביר זאת לעצמו הן בענותנותו היתרה של אביו ובהיותו מבטל דעתו מפני דעת אחרים, והן בעובדה שכך היה נהוג לכתוב שם זה בארץ ישראל "כי מי כמוהו היו מנהגי ארץ ישראל יקרים בעיניו".

ענותנותו היתה לשם דבר, ואף על ספריו לא הדפיס את שמו. מסופר כי פעם, כשביקרו חכם ממרוקו, הלכו שניהם למכירת ספרים וראו שם את

ספרו 'שער החצר' שנדפס בעילום שם המחבר. ר' דוד המליץ לחברו לרכוש את הספר שמדבר על שבחה של ארץ ישראל, מבלי שסיפר לו כי הוא המחבר. רק לאחר שחזר האורח

זבת חלב ודב"ש

הרב דוד בן שמעון - ה'צוף דב"ש', עזב את תלמידיו הרבים ואת מעמדו המכובד במרוקו לטובת ארץ ישראל, שאהבתה בערה בנפשו בעוצמה מגיל צעיר ■ בירושלים הוא השכין שלום בין עדת המערביים לספרדים, הקים את שכונת מחנה ישראל שמחוץ לחומות, והפך למנהיג רבני כריזמטי שגם דאג מקרוב לעניינים ויתומים בני עדתו ■ ספרו 'שער החצר', שיוצא בימים אלו במהדורה מחודשת, מבטא את עיסוקו התורני הנרחב בענייני ארץ ישראל ומעלותיה, ונחשב לאחד מגורמי ההשפעה המרכזיים לעליית יהודי תימן וואל יעקובי

לפאס שבמרוקו התבררה לו זהות המחבר. בהזדמנות אחרת ראה אותו אורח את ר' דוד, שהיה כבר רב העדה המערבית, כשהוא קם מלוא קומתו ומתרגש לקראת בואו של חכם תוניסאי, תוך שהוא מנמק זאת בכך שהלה הוא חכם גדול שבין השאר יודע שלוש מאות תשובות של הרשב"א בעל פה.

למרות רצונו להישאר נחבא אל הכלים, כשהגיע לירושלים נודע שמו בגלל מעשה שהיה. כאשר ר' יהודה פאפו, בנו של מחבר הספר 'פלא יועץ', חלה במחלה אנושה, באו חכמי העיר לבקרו ולחולה היה קשה לקום מפניהם. לעומת זאת, כשנכנס ר' דוד הצעיר הוא התאמץ ולמרות ייסוריו עמד לפניו מלוא קומתו. כשחלשה דעתם של החכמים הקשישים, הסביר להם ר' יהודה כי אכן הוא תשוש מאוד, אולם כשנכנס ר' דוד הודיעו לו מהשמיים כי אדם קדוש בא לבקרו ועליו לקום לכבודו, וזו הסיבה שבגללה התאמץ מאוד ועמד. כך נודע בירושלים שמו של ר' דוד ורבים החלו נוהרים לפתחו.

אבי היתומים והאלמנות

נראה כי השילוב שבין גדלותו התורנית לבין מידות הענווה ורדיפת השלום שלו, הוא שסייע לאחר שנות מאבקים ארוכות להביא את סוגיית הקמת העדה המערבית האוטונומית לפתרונה.

שנים ארוכות היתה העדה המערבית בירושלים מעין גרורה של העדה הספרדית, למרות שמספר אנשי הלך וגדל, ובסוף המאה ה-19 היוו המערביים כרבע מכלל העדה הספרדית כולה. ככל הנראה, הבעיות הכלכליות הקשות של יהודי ירושלים גרמו לכך שאנשי העדה הספרדית העדיפו את בני העדה המקוריים בחלוקת התמיכות והמשרות, ואילו המערביים נשארו עניים מרודים. במשך שנים התחוללה מלחמה בין הממסד הספרדי לבין בני הקהילה. מאבקי העצמאות של המערביים השתלבו בתוך פולמוסים אחרים שהתחוללו בירושלים באותם ימים והיו חוצי עדות, בהם המאבקים במיסיון הנוצרי והיחס לחידושים מסוימים שהביאה עימה המודרנה. מאבק המערביים לעצמאות הגיע לעיתים עד למחוזות משפילים ממש, כמו במקרה שבו הולך מת מעולי המערב שאנשי החברה קדישא הספרדית סירבו לקבורו לפני שישלם, בעוד שבני המת טענו כי הנפטר עני. הדבר היה בתחילת תקופת שהותו של ר' דוד בירושלים. ר' דוד, שהיה ידוע גם בכוח אישיותו הכריזמטית, גייס את כל העדה ועלה איתם להר הזיתים ולאחר מאבק טמן את המת מבלי שמשפחתו תיאלץ לשלם פרוטה.

מקרה מביש זה האיץ את הקמת מוסדות העדה המערבית. בכוח אישיותו ואהבת השלום שלו הצליח ר' דוד במה שנכשלו קודמיו, והגיע להסכם עם ראשי העדה הספרדית כך שהוקמו מוסדות לעדה המערבית. בניגוד למה שנעשה בייסוד הכוללים האשכנזיים, שהיו נפרדים לגמרי ובלתי תלויים בהנהגת הקהילה הספרדית, הרי שהעדה המערבית היתה מעין ישות אוטונומית הכפופה לעדה הספרדית ולראשון לציון העומד בראשה. ההסכמים שנחתמו הסדירו גם את חלוקת הכספים הנגבים מקהילות ישראל בצפון אפריקה ואת האפשרות של המערביים לשלוח לגולה שד"רים מטעמם. בנוסף מונה ראש אב בית דין עצמאי לעדה (בתחילה ר' דוד עצמו ואחר פטירתו אחרים) והוקמו בית דין שטיפל בסוגיות האישיות וכן תלמוד תורה וישיבה.

אהבתו לארץ ישראל לא נרגעה גם כשהגיע לירושלים. בנו ר' רפאל אהרון מסבר כי מרוב אהבתו לארץ אשר היתה בוערת בליבו לב קדוש, הוא המשיך לעסוק בכל מקצועות התורה כמקודם, אלא שכעת התרכז רק בדברים הנוגעים לארץ ישראל

הרב אבנר שלו: "מספרים שהספר שער החצר היה יקר מאוד לליבו של הרב מרדכי אליהו זצ"ל, שעורר ללמוד אותו אחרי פינוי ימית. אומרים שכשהיו זמנים של חולשה בכל הנוגע לארץ ישראל, הרב אליהו היה לומד בספר"

כריכת הספר 'שער החצר'

פועלו של ר' דוד היה רב גם בתחום החסד. רבים מהעולים מארצות המערב היו יתומים ואלמנות, ופרנסתם היתה מוטלת על ר' דוד. קשי יום ויתומים רבים היו מסובים על שולחנו של ר' דוד, שכונה בחיבה על ידי בני עדתו 'אבי יתומים ודיין אלמנות'. הוא הקפיד לחלק לעניים מצות שמורות מדי פסח, משימה שהלכה ונהייתה קשה בשנותיו האחרונות, בגלל מספר המקבלים שהלך וגדל כנגד כמות ההכנסות שהלכה וירדה.

יוזמה אמיצה במיוחד, גם מן ההיבט ההלכתי, היתה הקמת האטליו החדש. בגלל מס מיוחד שהיה מוטל על הבשר, נמכר כל הבשר הכשר בירושלים בחנות אחת. לעניים לא היתה יכולת לקנות בשר, ובנוסף לכך היה צורך לשחד את הקצבים, כשגם אז כמות העצמות בבשר היתה גדולה מכמות הבשר. מיעוט הבשר נבע גם מהמנהג בירושלים שלא להשתמש בחלק האחורי של הבהמה בגלל הצורך לנקר מן החלב האסור באכילה שיש בו. ר' דוד, שהיה אומן מומחה בניקור, החליט לפתוח עבור העניים חנות קטנה בה נמכר בשר החלק האחורי כשהוא מנוקד.

דאגתו של ר' דוד לאנשי עדתו לא התמקדה רק במערביים שבירושלים. הוא היה סובב בערי הארץ ובודק את מצב בני העדה שם. בערים חיפה וטבריה, למשל, היה הציבור המערבי מרובה על זה הספרדי. באחת ההזדמנויות הגיע לעיר חיפה ופגש באחת החנויות ילד. הסתבר כי הילד, משה שמו, אינו לומד בתלמוד תורה מסודר - פשוט כי לא היה שם אחד כזה. גם לא היה אז בחיפה מי שיכול ללמדו תורה ברמה גבוהה יותר מאשר כתיבה ומעט הלכות, אגדות וזוהר. ר' דוד החליט לתת על קנקנו של הילד ובחן אותו על אחת האגדות שלמד. כשראה כי הילד בעל יכולת והבנה בלימוד, התחיל להפציר בהוריו שישלחו את הילד אליו לירושלים כדי שיגדל אותו בתורה וגם ידאג לצרכיו הגשמיים. האב הסכים אולם האם סירבה. בכל זאת הצליח ר' דוד לשכנע אותם לשלוח את הילד למקום תורה בטבריה. לימים סיפר בהתפעלות הנער, שהפך להיות אחד מחכמי הדור ורבה של גיברלטר, ר' רפאל חיים משה בן נאים, על גדלותו של ר' דוד, שלמרות שהיה אדם מורם מעם שמייה לדרכו, לא היסס להתבונן בילד שבחנות, שלא היה ברור מתחילה כלל שהוא בכלל יהודי. יתרה מזו, ר' דוד, שלא היה עשיר גדול ובעצמו בעל משפחה לא קטנה, וגם היה עסוק מאוד בעסקי הציבור, הציע לקחת ולגדל בביתו ילד צעיר ולדאוג לכל מחסורו, כשלבחבה של רעייתו הרבנית ייאמר כי הוא גם לא חשש שהיא תסרב לכך.

מי יורד מהארץ?

פרק בפני עצמו הוא תרומתו לבניין ירושלים. תחילה יסד ר' דוד את בית הכנסת שנקרא כיום על שמו 'צוף דב"ש' ברובע היהודי (כיום ברחוב פלוגת הכותל), וגם ברובע המוסלמי (שם שכנה ישיבה טובי ישבעו של העדה). המסורת מספרת כי את הבניין ברובע היהודי הוא קנה בשבת כשגוי חותם על השטר במקומו, כפי ההלכה המתירה לעשות זאת למען יישוב ארץ ישראל. שתי הקומות העליונות של בניין הישיבה שימשו ללימודים ואילו בקומת הקרקע גרו אלמנות חסרות אמצעים, ששילמו על הרשות לגור שם בכך שהיו מנקות את חצר תלמוד התורה. אולם גולת הכותרת של מפעלו בתחום זה היא הקמת שכונת 'מחנה ישראל'. השכונה הראשונה שנבנתה מחוץ לחומות

על ידי יהודי ירושלים היתה שכונת 'מחנה ישראל'. השכונה הוקמה בשנת תרכ"ו (1866) ליד בריכת ממילא (ולכן נקראה בתחילה שכונת ממילא, או שכונת המערביים, כי כל בתיה יועדו לעניי העדה). בלב השכונה הוקם בית כנסת יפה שנקרא אחר כך גם הוא 'צוף דב"ש', לזכרו של הרב הנערץ של העדה.

ר' דוד עודד גם התיישבות חקלאית של בני העדה, ואף סיכם עם משה מונטיפיורי על מעבר של חמש משפחות מערביות לתחזק את הפרדס הגדול שרכש האחרון ליד יפו. במכתב שפורסם בעיתון החבצלת בשלהי שנת תרכ"ב (1862) לגבי ההתיישבות במוצא, שמצאה מאוד חן בעיניו, הוא כתב ש"יש מאנשי העדה שבאו לארץ והם מוכשרים לעבודת האדמה".

את העובדה שלא כל מי שעולה לארץ נשאר בה אפשר להסביר בדברים שהיו מורגלים בפיו, כנראה בהקשר של ירידה מהארץ: "לא כל אדם זוכה שתהיה נשמתו קשורה ומחוברת לארץ ישראל. לדבר זה דרושה נשמה שיש בה ניצוצות די-נור, ושכל איבריו, רוחו ונשמתו שבאפיו קרוצים מחומר של הארץ הקדושה. מי שאין בו כל אלה - גם אם יעלה וייתישב בארץ ישראל, אין הארץ הקדושה סובלתו, ואחרי מותו יבואו מלאכי עליון ויחזירוהו לחוץ לארץ, למקום שמשם נצטבר עפרו ונוצרה נשמתו".

כדי להקל מעליו מקצת מעול העדה, הוא מינה ועד שיעזור לו בניהול העניינים. דאגתו הרבה לבני עדתו והחובות שלקח על עצמו למען העניים שאבו ממנו את כל כוחותיו, ובשנותיו האחרונות היה ידוע כבעל ייסורים. אולם גם מתוך ייסוריו המשיך לדאוג לעדה. בראשית שנת תר"מ (1879) נפל ר' דוד למשכב אשר ממנו לא קם, ובי"ח בכסלו נפטר. רבני העיר הכריזו על ביטול מלאכה בשעת הלוויה וכל גדולי ירושלים יצאו לחלוק לו כבוד אחרון.

דגש רב נתן ר' דוד למידת השלום. בספרו 'שער החצר' כתב: "איך ייתכן לדבר קשות זה לזה בתוככי ירושלים, הלא אמרינן 'נועים' - אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל, ואמרינן עוד: 'ושנים זיתים עליה' - אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שנוחים זה לזה בהלכה". עוד הוא כותב ששנאת חנם היא אחד הדברים המעכבים את הגאולה, ובעיקר צריך להיות שלום בין החכמים "כי כשהחכמים הם בשלום יכולים להרבות שלום בעולם. אמנם כשחש ושלום מסה ומריבה בין החכמים, איז כל העולם הם במחלוקת, שאין מי שיתווך השלום". לא בכדי נכתבו אחר פטירתו הדברים הבאים בעיתון הירושלמי 'החבצלת', שאינם דבר של מה בכך כשמדובר על איש מעשה כר' דוד: "מעודו לא התערב בדברי ריבות... כמעט אין איש בירושלים אשר יוכל להתלונן על הרב הגדול המנוח ז"ל ברב או במעט, וכל העם מקצה אך תהילתו יתנו מאז בא הנה עד היום הזה".

הספר שהניע פעילות ציונית

החיבור המרכזי שנשאר אחרי פטירתו של ר' דוד הוא ספרו 'שער החצר', שהוא חלק אחד מחיבור גדול יותר שהיה אמור לצאת לאור ונקרא בשם 'שערי צדק'. חלק נוסף שיצא לאור הוא 'שער מפקד', הכולל אסופת דינים ומנהגים הנהוגים בירושלים בכל חלקי השולחן ערוך, ונשמטו מ'ספר המנהגים' שיצא לאור בשנת תר"ב (1842). חלק זה נדפס על ידי בנו ר' רפאל אהרון, שניהן כרבה של מצרים, ויצא לאור תחת השם 'נהר פקוד'. שני חלקים נוספים שאינם

בואו ללמוד מקצוע לחיים

בריאות טבעית | מסלול דו שנתי להכשרת יועצי בריאות
בראשות ראש המכללה הרב יובל הכהן אשרוב
חוקי החיים, מהן הגדרות הבריאות, כיצד ניתן לטפל
במחלות "חשוכות" מרפא? סילוק רעלים וניקוי הגוף

קורס מורים ליוגה - נוגה אור

מסלול דו שנתי | רכז מגמה אסף משה בילר
לימודי הוראת יוגה ברמה הגבוהה ביותר: תנועה,
נשימה, התבוננות והרפיה, תורת הוראה ומגע מתקן.

היש"ם הויה יהודית שלווה מזרחית

איזון גוף נפש ודמיון מודרך
מסלול דו / תלת שנתי | רכז המגמה אלון וינגזין

להיות מטפל שלם: שיאצו, עבודת המידות, דמיון
מודרך, דרך השינוי, טיפול מעמיק ושורשי בבעיות
גוף נפש.

רפואה סינית - בשיטת T.C.M

מסלול 4 שנתי | עם הצוות המוביל בארץ

צמחי מרפא, שיאצו, דיקור, סינדרומים, הרצאות
מומחים, דגש על התנסות קלינית ארוכה בליווי
צמוד. יחס אישי לכל תלמיד.

רפלקסולוגיה

מסלול דו שנתי לנשים | רכזת המגמה הגב' רבקה זיו
הכשרת מטפלות, מוכר ע"י ארגון הרפלקסולוגים.

לימודים חצי שנתיים

מעונה - קורס דולות, תומכות לידה

הכשרת מלוות לידה, מועבר ע"י מלוות
לידה ומטפלות בכירות בתחומי הרפואה
המשלימה.

נהורא בתנועה - קורס מורות ליוגה ותנועה לגני ילדים והגיל הרך.

יסודות התנועה לגיל הרך ופיתוחה,
התנועה הרגשית, כולל תרגול מעשי..
* אין צורך ברקע קודם

בקרו אותנו:

www.Elima.org.il

04-9005700

מכללה לרפואה משלימה ברוח היהדות

**ספרו, למרות שהופץ
בעילום שם, זכה
לתפוצה כלל עולמית
ואף השפיע מאוד.
הרב יהודה לייב
מימון, מנהיג המזרחי,
סיפר שהספר הגיע
לבית הוריו ברוסיה
על ידי שד"ר מארץ
ישראל, ואביו היה
קורא לו ממנו, וזה מה
שהניח בקרבו את
היסוד לפעול למען
ארץ ישראל**

החכם הספרדי מגן על הרמ"א

הרב שלו מספר על היחס המפוגג שקיבל
המכון מצד בני משפחת המחבר - בן שמעון,
"אף אחד לא תהה מה פתאום אשכנזים
מהדירים את הספר". הסכמה נלהבת התקבלה
מצאצא המחבר, הרב שלמה בן שמעון,
רב שכונה בבני ברק וחבר בית הדין הגדול
ומועצת הרבנות הראשית. הסכמה מעניינת
נוספת היא זו של האדמו"ר מצאנז, שבאותה
הזדמנות מספר על האהבה המופלגת של
אביו, האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג, ושל מייסד
השושלת ר' חיים מצאנז לארץ ישראל.

הרב שלו מספר כי אחד הצאצאים התעורר
בבוקר שאחר ליל הסדר עם תחושה חזקה שר'
דוד הורה לו לפנות לספר שו"ת 'ומצור דבש',
שם ימצא השלמה לדבריו ב'שער החצר'. את
'ומצור דבש' כתב בנו של ר' דוד, ר' רפאל
אהרון, ובו מודפסות גם ארבע עשרה תשובות
של האב. אחת התשובות היתה תשובתו של
ר' דוד לרב מרגליות, רבה של טלז שברוסיה,
והתייחסה לדברים אגביים שכתב ר' דוד
ב'שער החצר'. התשובה אמנם אינה נוגעת
לענייני ארץ ישראל, אך בה נדון היחס שר'
דוד ראה לנכון שצריך להיות בין החכמים
בארץ ישראל. הוא מזדעזע מכך שהרב
השואל מעלה בדעתו אפשרות שהרמ"א
שכח 'תוספות' מסוים. דווקא ר' דוד, יליד
צפון אפריקה, מצא לנכון להגן על כבודו של
הפוסק האשכנזי הגדול מפני טענתו של הרב
השואל האשכנזי.

הרב שלו אומר כי 'שער החצר' הוא "עוד
כוח רוחני של ארץ ישראל. כל מעלה של
הארץ שמביא ר' דוד מעמיקה את ההבנה של
שארץ ישראל איננה רק מקום בטוח בעל ערך
לאומי, אלא מקום של חיי קודש שבונה את
הכוחות הרוחניים של עם ישראל. כשאדם
לומד בספר, למשל, שארץ ישראל נותנת כוח
נגד יצר הרע, הוא מבין את מה שאומר הרב
קוק ב'אורות' שיצירה ספרותית ישראלית
אמיתית אפשר ליצור רק בארץ ישראל". ■
yoelyya@gmail.com

בידינו וככל הנראה גם לא נכתבו במלואם הם
'שער המטרה', שהיה אמור לעסוק במצוות
התלויות בארץ, ו'רוח קדים' שהיה אמור
לכלול הקדמות לעניינים השייכים לארץ
ישראל.

למעשה, החיבור המרכזי שיש בידינו כיום
מר' דוד הוא 'שער החצר'. חיבור זה כולל את
המאמרים העוסקים בשבחה של ארץ ישראל
מן המקרא, המשנה, התלמוד, הראשונים
והאחרונים. הוא דן בדבריהם ויצר 613
דרושים, כמניין תרי"ג, שכל אחד מהם עוסק
בנושא אחר, ופותח בראשי התיבות א"י,
כלומר: ארץ ישראל.

'שער החצר' יצא לאור לראשונה על ידי
המחבר שמונה שנים לאחר עלייתו ארצה
בשנת תרכ"ב (1862). מגוון עצום של
ראשונים ואחרונים מובא בו, וכולל גדולים
מכל החוגים והעדות: אשכנזים וספרדים,
מתנגדים וחסידים. הוא מביא גם מחכמי דורו,
לעיתים דברים ששמע מהם בעל פה. גישה זו
מתאימה מאוד לדבריו שהובאו לעיל בעניין
האהבה שצריכה להיות בין תלמידי החכמים
בארץ ישראל. אולי זו הסיבה לכך שספרו,
למרות שהופץ בעילום שם, זכה לתפוצה
כלל עולמית ואף השפיע מאוד. הרב יהודה
לייב מימון, מנהיג המזרחי, סיפר שהספר
הגיע לבית הוריו ברוסיה על ידי שד"ר מארץ
ישראל, ואביו היה קורא לו ממנו, וזה מה
שהניח בקרבו את היסוד לפעול למען ארץ
ישראל. ומן הקצה השני של העולם - בשנת
תרמ"א (1881) היתה התעוררות גדולה
בצנעא שבתנין לעלייה לארץ, בגלל הספר
'שער החצר' שהגיע אליהם. בשנה שאחריה
החלה אכן עלייה גדולה מתימן, היא עליית
אעלה בתנ"ך, המקבילה לעלייה הראשונה
ואף קודמת לה מעט. גם הרמ"א קוק מזכיר
רעיון מספר 'שער החצר' בסידורו 'עולת
ראי'ה' על עניין ברית מילה.

את הספר, הכתוב בסגנון דרשני שפחות
מקובל היום, הוציא לאור מחדש מכון התורה
והארץ, בעידודו של הרב איציק אמיתי
מעצמונה. עורכו הראשי הוא הרב אבנר
(לנגזם) שלו משיבת 'הר המור', יחד עם
הרב רפאל למפרט והרב אלעזר בן שמעון,
מצאצאי המחבר. הרב שלו אומר כי במהלך
העבודה התברר כי למרות סגנונו הלא מקובל,
ישנן חבורות בחברון ובכרמיאל שלומדות את
הספר. לדבריו, "צריכים להיפתח לסגנונות
נוספים, כי התורה רחבה מאוד. תלמידי
חכמים צריכים לעיתים ללמוד ספרים כאלה
ולקחת מהם רעיונות שאותם יעבירו לקהל
הרחב".

"מספרים שהספר היה יקר מאוד לליבו של
הרב מרדכי אליהו זצ"ל, שעורר ללמוד אותו
אחרי פיגועי ימית", מוסיף הרב שלו, "אומרים
שכשהיו זמנים של חולשה בכל הנוגע לארץ
ישראל, הרב אליהו היה לומד בספר. עוד
בחיי מסר לנו בנו הרב שמואל כי הרב מאוד
שמח על היוזמה להוציאו מחדש".

לאחר הוצאת הספר 'שער החצר' הוציא
המחבר חיבור נפרד שנקרא 'אולם השער',
כשבחוצאות הבאות, שהיו דפוס צילום של
המהדורות הראשונות, כרכו אותם יחדיו.
בהוצאה החדשה התיקונים וההוספות
שב'אולם השער' הוכנסו לגוף הספר, בעוד
שמעלות ארץ ישראל, ירושלים והמקדש
שהובאו ב'אולם השער' נדפסו בנפרד בסוף
הספר. מלבד זה נעשתה עבודה גדולה של
הגהה, הוספת הערות, כותרות ומפתחות
לנושאים ולמראי מקומות, וכן חלוקה של
דברי המחבר לפי גופנים. בגופן שונה מופיעים
דברים הקשורים לארץ ישראל, ובגופן אחר,
קטן יותר, נושאים אחרים שדן בהם המחבר
דרך אגב.